

Міністерство культури України
ДЗ «Державна бібліотека України для юнацтва»

***ПРОЗАЇК – ПОЕТ МИХАЙЛО СТЕЛЬМАХ
(до 100-річчя від дня народження)***

Рекомендаційний список

Київ 2012

Прозаїк – поет Михайло Стельмах : (до 100-річчя від дня народж.) : реком. список / уклад. : В. Вовк, Ю. Круть ; ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва». – К., 2012. – 8 с.

Основні відомості про життя і творчість Михайла Стельмаха

«Мене все життя ваблять і
хвилюють зорі – їхня довер-
шена і завжди нова краса і
таємнича мінливість, і ди-
вовижні розповіді про них.
Та й перші спогади мого
дитинства починаються з
зірок...».
М. Стельмах

Десь у другій половині тридцятих років відомий письменник Яків Качура одного разу привів до Максима Рильського молоденького вчителя, «що дуже мало говорив і весь час червонів». Максим Тадейович про це згадує так: «Він сором'язливо показав мені свої вірші, од яких так і повіяло свіжим і своєрідним талантом, а також великий зошит власноручних записів пісень – тексти з нотами. Я довідався, що вчитель той бере найдіяльнішу участь в громадському житті села і разом з тим устигає дуже багато читати. Зимою, в мороз, у метелицю, пішки за кілька десятків кілометрів ходив він із села до Києва в бібліотеку...»

Це й був Михайло Стельмах, який завдяки невтомній праці над собою, завдяки невиситимій жадобі до знань згодом стає видатним письменником, одним з найвизначніших сучасних майстрів художнього слова.

Народився Михайло Панасович Стельмах 24 травня 1912 року в селі Дяківцях Літинського повіту на Вінниччині в бідняцькій сім'ї. Тут, серед мальовничої природи Прибужжя, в рідному селі минали його дитячі і юнацькі роки, тут відкрилася йому поетична краса природи, таємниці людського життя, тут почав він ходити в школу, жадібно вбирати премудрості наук.

Після закінчення початкової сільської школи Михайло Стельмах вступає у школу колгоспної молоді, яку й закінчує у 1928 році, згодом – у Вінницький педагогічний технікум, а там і Вінницький педагогічний Інститут. Інститут він успішно закінчує в

1933 році. Здобувши вищу педагогічну освіту, Михайло Панасович стає учителем.

Перші його віршові спроби з'являються у тридцятих роках, коли він по закінченні інституту вчителює спочатку на рідному Поділлі, а потім у школі села Літки на Київщині. Паралельно з роботою вчителя Стельмах працює і як збирач народнопісенних скарбів.

На початку війни майбутній письменник на фронті. Був важко поранений, довго лікувався. Добровільно повернувся на фронт вже як військовий кореспондент і закінчив війну на німецькій землі. У цей час видав кілька поетичних збірок: «Добрий ранок» (1941), «За ясні зорі», «Провесінь» (1942), а також книжку оповідань «Березовий сік» (1944).

Після перемоги над ворогом Михайло Стельмах працював науковим співробітником Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН УРСР. Письменник продовжує звертатися до поезії, про що свідчать збірки «Жито сили набирається» (1954), «Мак цвіте» (1968) та ін. Але, найпомітніший внесок у літературу Михайло Стельмах зробив своїми епічними творами, вони принесли йому заслужену славу, визнання у читачів і критиків. Його романи (кн. I – «На нашій землі» (1949), кн. II – «Великі перелогги» (1951)), створили об'ємний роман-хроніку під назвою «Велика рідня». Роман був удостоєний Державної премії Союзу РСР і започаткував серію епічних полотен.

У 1957 році вийшла друком п'єса «Золота метелиця», яка поклала початок низці драматичних творів: «Кров людська – не водиця» (1958); «Правда і кривда» (1965); «Зачарований вітряк» (1966); «На Івана Купала (Дума про Морозенка)» (1966); «Кум королю» (1967); «Дума про любов» (1971). Роман «Кров людська – не водиця» був удостоєний Ленінської премії.

Першу політичну дискусію в українському середовищі після погромів 30-х років викликав роман «Правда і кривда». Тут вперше прямо і відверто автор пише і про сирітські драми, і про занедбаність колгоспів та відсутню демократію в них, і про найбільше зло – бюрократію, та багато інших прикрих, але на жаль, реальних речей.

Об'єктом зображення українського села та його мешканців на крутих зламах історичних подій XX ст. став роман «Дума про тебе» (1969).

Останній роман письменника – «Чотири броди» (1979), удостоєний Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка (1980), який справедливо вважають творчим заповітом видатного письменника, складно і довго йшов до читача. Це пояснюється тим, що в ньому автор порушив заборонені тоді теми голоду 1933 року, сталінських репресій, атмосфери недовіри, що панувала в ті роки, свавілля партійних керівників. Цей роман – своєрідний гімн красі і мудрості українського народу, його відданості рідній землі.

Поетична творчість Михайла Стельмаха після виходу збірок «Шляхи світання» (1953) та «Жито сили набирається» (1954) уповільнюється. Письменник обмежується упорядкуванням двох книг вибраного – «Поезії» (1958) і «Мак цвіте» (1968) – та виданням кількох збірок для дітей.

Михайло Стельмах – знаний далеко за межами нашої країни як романіст, поет, драматург, повістярь: «Над Черемошем» (1952); «Гуси-лебеді летять» (1964); «Щедрий вечір» (1967).

Був удостоєний звання Героя Соціалістичної Праці (1972), депутат Верховної Ради СРСР ряду скликань, академік АН УРСР. Помер письменник 27 вересня 1983 року.

Україна. Верховна Рада. Про відзначення 100-річчя з дня народження Михайла Панасовича Стельмаха : Постанова Верховної Ради України від 14 берез. 2012 р. № 4515 // Голос України. – 2012. – 23 берез. – С. 5.

Стельмах М. Березень ; Гуси-лебеді летять ; Щедрий вечір ; Рідня ; «Тільки хвилі і небо блакитне...» / М. Стельмах // Українська література. 7 кл. : хрестоматія для серед. шк. / упоряд. В. М. Скрипник. – Донецьк : «БАО», 2000. – С. 362. – 404.

**ББК 84(4Укр)1
У45**

Стельмах М. П. Велика рідня : роман-хроніка. Кн. 1 / М. П. Стельмах. – К. : Веселка, 1981. – 525 с. – (Шк. б-ка).

**ББК 84.4(Укр)6
С79**

Стельмах М. П. Вибрані твори : у 2-х т. / М. П. Стельмах. – К. : Укр. письм., 2003. –. –

Т. 1 : Чотири броди. – 594 с.

Т. 2 : Гуси лебеді летять...; Щедрий вечір : повісті. – 266 с.

**ББК 84.4(Укр)6
С79**

Стельмах М. П. Гуси-лебеді летять...; Щедрий вечір : повісті / М. П. Стельмах. – К. : Веселка, 1971. – 324 с.

**ББК 84.4(Укр)6
С76**

Стельмах М. П. Дума про тебе : роман / М. П. Стельмах. – К. : Дніпро, 1985. – 390 с.

**ББК 84(Укр)7
С79**

Стельмах М. П. Кров людська – не водиця : роман / М. П. Стельмах. – К. : Дніпро, 1986. – 348 с.

**ББК 84(Укр)7
С79**

Стельмах М. Мак цвіте ; Поміж березами дівча іде ; Правда і кривда : уривок / М. Стельмах // Золотий гомін. Українська література. 11 кл. : хрестоматія для серед. шк. / упоряд. О. С. Непорожній. – 2-ге вид. – К. : Освіта, 1997. – С. 382 – 410.

**ББК 84(4Укр)бя
З-80**

Стельмах М. П. Хліб і сіль : роман / М. П. Стельмах. – К. : Дніпро, 1987. – 635 с.

**ББК 84(Укр)7-44
С79**

Стельмах М. П. Чотири броди : роман. / М. П. Стельмах. – К. : Дніпро, 1995. – 592 с.

**ББК 84.4(Укр)6
С79**

Стельмах М. «Я став би птицею...» ; «Усе було: любов, поезія, розлука...» ; Поміж березами дівча іде ; Дума про тебе (уривок з роману) / М. Стельмах // Живиця: хрестоматія укр. л-ри ХХ ст. : у двох кн. / за ред. М. Конончука ; упоряд. : М. Конончук, Н. Бондар, Т. Конончук. – К. : Твім інтер, 1998. – . – Кн. друга. – 1998. – С. 82 – 97.

**ББК 84(4Укр)бЯ721
Ж65**

Домницький М. Михайло Стельмах : літ.-критич. нарис / М. Домницький. – К. : Дніпро, 1973. – 158 с.

**ББК 83.3(Укр)
Д66**

Загороднюк В. С. Психологізм творчості Михайла Стельмаха : моногр. / В. С. Загороднюк. – К. : Акцент, 2002. – 192 с.

**ББК 83.34(Укр)б
З-14**

Огляд стельмахознавчих досліджень, природа творчості, poetика, психологія характерів.

Килимник О. В. Світ прози і краси: проза Михайла Стельмаха / О. В. Килимник. – К., 1983. – 219 с.

**ББК 83.3(Укр)
К39**

Кудрявцев М. Г. Щоб не згинули зерна. (Л. Українка, Т. Шевченко, М. Куліш, О. Гончар, М. Стельмах, В. Стус...): духовні та соціально-етнічні аспекти літератури : курс лекцій / М. Г. Кудрявцев. – Кам'янець-Поділ., 2003. – 208 с.

**ББК 83.3(4Укр)я723
К88**

Мартинюк І. Стельмах Михайло Опанасович (1912 – 1983) / І. Мартинюк // Видатні постаті України : біогр. довід. / Г. В. Щокін, М. Ф. Головатий, В. А. Гайченко. – К. : МАУП ; Книжк. палата України, 2004. – С. 721 – 722.

**ББК 92.0(4Укр)
В42**

Михайло Стельмах (1912 – 1983) // Українська література. Нова хрестоматія. 11 кл. / авт.-упоряд. : А. Б. Уліщенко, В. В. Уліщенко. – Харків : Торсінг, 2000. – С. 542.

**ББК 84(4Укр)6я721
Х45**

Михайло Стельмах (1912 – 1983) // Шк. б-ка. – 2007. – № 5. – С. 7.

Наш Михайло Стельмах : літ.-критич. ст., етюди, есе / упоряд. : І. М. Дузь, І. О. Кравченко. – К. : Рад. письм., 1982. – 367 с.

**ББК 83.3(Укр)7
Н37**

Плачинда С. Його бароко – скарб національний / С. Плачинда // Літ. Україна. – 2007. – 7 черв. – С. 1, 4.

Про Михайла Стельмаха як визначного українського поета-прозаїка.

Про Михайла Стельмаха : спогади / упоряд. : Л. А. Стельмах, Д. М. Стельмах. – К. : Рад. письм., 1987. – 407 с.

**ББК 83.3(2Укр)7я43
П78**

Регідайло Н. Правда і кривда Михайла Стельмаха / Н. Регідайло // Вокруг света. – 2007. – № 7. – С.38 – 40.

Руденко-Десняк А. Верность герою : размышления о прозе Михаила Стельмаха / А. Руденко-Десняк. – М. : Сов. писатель, 1980 – 320 с.

**ББК 83.3(Укр)7
Р83**

Семенчук І. Р. Михайло Стельмах : нарис творчості / І. Р. Семенчук. – К. : Дніпро, 1982. – 227 с.

Розглядається творчий доробок стельмаха як поета і драматурга.

**ББК 83.3(Укр)7
С30**

Ткаченко Н. С. Вивчення творчості Михайла Стельмаха : посіб. для вчителів / Н. С. Ткаченко, К. О. Ходосов. – К. : Рад. шк., 1981. – 222 с.

**ББК 83.3(Укр)6
Т48**

Штонь Г. М. Романи Михайла Стельмаха / Г. М. Штонь. – К. : Наук. думка, 1985. – 269 с.

**ББК 83.3(Укр)7
Ш92**

Михайло Стельмах (1912 – 1983) // Рідне слово : хрестоматія : у 2 кн. / упоряд. : В. Д. Варавкіна, А. І. Мовчун, М. Ф. Черній. – К. : Либідь, 1999. – . –

Кн. 2. – С. 234 – 238.

**ББК 84(4Укр)6я73
С79**